PLAN TERAPEUTIC COMPLEX ÎN DISLEXIE-DISGRAFIE

Prof.logoped Corina Mîncu
Centrul Logopedic Interşcolar Buzău

ETAPA DE PRELEXIE ŞI PREGRAFIE	
1. Pregătirea psiho-motorie a) *Motricitatea generală*: -dezvoltarea forţei musculare şi posibilitatea de dirijare a acesteia -dezvoltarea mişcărior de fineţe a braţelor şi ale mâinii	- Exerciţii de coordonare motorie generală -Exerciţii pentru independenţa mâinilor şi a degetelor (a apropia şi a depărta degetele) : de la mâna stângă, şi apoi de la mâna dreaptă.
b) Educarea mâinii dominante	- Exerciţii pentru independenţa degetelor (a replica degetele *în ghiară*, mişcarea de *pianotage, bobârnac* - Exerciţii de opunere a degetului mare cu celelalte - Exerciţii de opunere a degetelor şi a degetului mare cu celelalte - Închidere şi deschidere de pumn -Exerciţii de prehensiune (în stil cleşte) -Exerciţii de apăsare (succesiv, fiecare deget) -Ţinerea unui baston în echilibru - Exerciţii de *gimnastica mâinii* : ▪ Palma închisă, deschisă ▪ Palma întinsă, apropierea şi depărtarea simultană, câte unul, a degetelor ▪ Flexie şi extensie, pe rând, a fiecărui deget ▪ Din poziţia îndoit a degetelor, întinderea şi răsfirarea lor

	▪ Unghiliile sprijinite pe masă, palatul degetelor ▪ Cântatul la pian ▪ Întoarcerea mâinii spre stânga şi spre dreapta ▪ Gesturi de imitarea a literelor - *Gimnastică pentru ambele mâini :* ▪ Palmele întinse, închiderea şi deschiderea pumnului ▪ Mâna dreaptă deschisă, cea stângă închisă şi invers ▪ Pumnii strânşi, închiderea şi deschiderea simultană ▪ Opunerea mâinilor ▪ Sprijinirea palmelor şi îndoirea succesivă a degetelor
c) Coordonare: - mişcare -respiraţie - vorbire	- Exerciţii de mers asociat cu număratul, în special în terapia disgrafiei motorii - Exerciţii de coordonare a respiraţiei - Exerciţii cu ambele braţe duse, simultan, spre stânga, jos, sus, din poziţia în picioare, lipit de perete, culcat(însoţit de respiraţie sau de numărare) - Mersul în direcţii diferite, spre stânga, spre dreapta, înainte, înapoi. - Rotirea braţelor însoţită de pronunţia vocalelor - Rotirea braţelor însoţită de pronunţia vocalelor - Mers însoţit de vocale, de recitarea poeziei, de cântece.
d) Pregătirea generală grafomotrică	- Exerciţii manuale de decupaj, modelaj, colaj, colorare, pictură, desen - Activităţi de mâzgălire (trasarea de linii neregulate) colorate pe suporturi diferite (chiar însoţite de muzică de la ritm lent la ritm rapid) - Exerciţii de urmărire cu degetul a traseului grafic efectuat anterior, pe ritmul unei melodii (când lent, când rapid) - Exerciţii de prindere, tăiere, învârtire - Exerciţii de zigzag (linii drepte, frânte, rotunduri)
2. Desen	- Tehnici de divertisment grafic - Tehnici de desen figurativ cu pensula, dactilo-pictură (în special în disgrafie motorie). Varietatea de grosimi, realizate cu creta, creioane colorate, creion negru.
3. Stabilizarea lateralităţii şi a	

coordonării oculo-motorii *a) Lateralitatea* *b) Coordonarea oculo-motorie*	- Exerciţii de trasare a cercurilor cu mâna dominantă, apoi cu cea opusă, în sensul de mers al acelor ceasornicului şi invers (apoi cu buretele) -Exerciţii de trasare a unui semicerc cu mâna dreaptă, apoi trasarea în continuare cu mâna stângă - Exerciţii de trasare a figurilor geometrice : pătrate, triunghiuri, romburi din ce în ce mai mici - Exerciţii manuale de înşirat mărgele - Exerciţii de contururi desenate (Creionul fermecat) - Exerciţii de copiere de desene şi de figuri geometrice (uneori cu foiţa) - Exerciţii pentru trasarea de linii prin mişcarea continuă pe tablă sau caiet, de la un capăt la altul - Exerciţii de mişcare continuă pe verticală, orizontală, oblică, cu opriri la comandă, apoi continuă în aceeaşi direcţie - Exerciţii de desenare a două linii paralele pentru dezvoltarea capacităţii de percepţie a egalizării mărimilor şi a spaţiului dintre ele - Exerciţii de scriere de cercuri mari pe aceeaşi linie - Exerciţii de desenare de linii verticale de sus în jos pe toată lungimea tablei
4. Pregătirea limbajului verbal *a) Educarea deprinderilor de articulare corectă a eventualelor sunete defcicitare (dislalii, rinolalii, tulburări de ritm)* *b) Educarea şi dezvoltarea auzului şi percepţiei auditive* *c) Identificarea atributelor sunetelor*	- Exerciţii de pronunţare corectă a sunetelor - Exerciţii de pronunţie prelungită a vocalelor şi de pronunţie melodică a grupurilor de vocale - Exerciţii de diferenţiere auditivă - Exerciţii cu onomatopee - Exerciţii de pronunţie ritmică şi melodică - Exerciţii de identificare a obiectelor după zgomot - Tehnici pentru identificarea timbrului : zgomote variate, voci, strigăte, instrumente - Tehnici de diferenţiere de tonuri (de la forte la pianissimo) -Tehnici de rostire a cuvintelor cu accent pe o silabă - Tehnici de rostire a unor mici poezii cu respectarea ritmului, prin cadenţă, pentru realizarea

	muzicalităţii
5. Formarea conduitelor perceptiv-motrice	- Exerciţii senzorio-motorii pentru formarea conduitelor perceptiv-motrice de culoare, formă, dimensiune, orientare-organizare-structurare spaţio-temporală. În dislexie accentul se pune pe structurarea spaţială, identificarea formelor, mărimilor, cantităţilor. În disgrafie pe atributele sunetelor, pe analizatorul auditiv, percepţiile şi structurile de ordin auditiv.
a) Identificarea culorilor	- Tehnici pentru identificarea şi denumirea culorilor : alb, negru, roşu, etc - Exerciţii de denumire a culorilor, asocierea dintre culoare şi obiecte, utilizarea culorii drept criteriu de clasificare
b) Perceperea formelor geometrice	- Tehnici variate pentru identificarea cercului, pătratului, dreptunghiului, rombului, trapezului (micşorate şi mărite) -Tehnici de copiere a figurilor geometrice prezente sau nu în câmpul perceptiv al copilului (se poate cu foiţa, sau prin unirea punctelor) - Tehnici pentru perceperea, reprezentarea figurilor geometrice, recunoaşterea lor în formele din natură sau în alte imagini - Tehnici pentru reproducerea de figuri geometrice similare unor probe psihologice (Rey, Borel M.)
c)Formarea percepţiilor formelor grafice *d) Formarea percepţiilor de mărime şi cantitate* *e) Formarea percepţiilor spaţiale* *- Poziţia* *-Direcţia* *- Relaţia*	-Exerciţii de recunoaştere a formelor grafice (linie, punct, rotund, pătrat, rotunjit, îngroşat, turtit, bombat, scobit, deschis, închis, plin, răsucit) - Exerciţii de identificare a mărimii (mic, mare, mijlociu, lung, scurt, gros, subţire, mai mare, mai mic) -Exerciţii pentru cunoaşterea direcţiilor : dreapta, stânga, înclinat, întors, invers - Exerciţii pentru identificarea poziţiilor : sus, js, dreapta, stânga, înainte, înapoi, după, între, alături - Tehnici de recunoaştere a direcţiei de unde provin anumite zgomote în raport cu propria persoană - Exerciţii pentru recunoaşterea locului unui sunet (primul, al doilea, ultimul fonem rostit la nivel de silabă, cuvânt, propoziţie rostită) - Exerciţii de trasare de grafeme ce diferă ca orientare şi structură - Exerciţii de trasare de grafeme în sensul de mers al acelor de ceasornic şi în sens contrar - Exerciţii de realizare a grafemelor de tip matematic ce implică diferite direcţii - Tehnici de recunoaştere a poziţiei spaţiale în grafie (primul grafem, prima silabă, cuvânt, sintagmă scrisă), al doilea, ultimul.

f) Formarea percepţiilor temporale. Aprecierea duratei, intervalului, pauzei *g) Identificarea ordinii cronologice* *h) Învăţarea noţiunilor temporale* *i) Transpunerea structurilor spaţiale în temporale* *j) Cunoaşterea schemei corporale*	- Tehnici de ordonare a obiectelor (imaginilor) prezente sau nu în câmpul perceptiv - Tehnici de ordonare a obiectelor în diferite aşezări spaţiale, ca urmare a schimbării direcţiei sau structurii ansamblului - Tehnici de ordonare a obiectelor (imaginilor) în progresie stânga-dreapta şi invers -Tehnici pentru ordonarea obiectelor după anumite atribute: mărime, formă, culoare. - Exerciţii de reproducere a diferitelor ordonări, utilizându-se forme geometrice situate în poziţii diferite şi după criterii diferite (culoare, mărime, formă) - Tehnici pentru ordonarea grafemelor - Exerciţii pentru conştientizarea ordinii fonemelor în cuvântul rostit, într-o propoziţie spusă - Exerciţii pentru a sesiza durata unei acţiuni, a unei activităţi, a unei cerinţe, a unui sunet - Exerciţii pentru perceperea momentelor diferite ale zilei şi comparării lor (diferenţierea şi fixarea momentelor zilei) - Exerciţii pentru diferenţierea şi succesiunea zilelor săptămânii - Exerciţii pentru evidenţierea pauzelor în pronunţie şi a intervalelor în grafie - Exerciţii de redare cronologică şi situare în timp a unor evenimente familiale, a momentelor zilei - Exerciţii de redare a succesiunii unor evenimente prin ordonarea unor imagini sau a unei povestiri (copilul le pune în ordine) - Tehnici pentru reconstituirea de povestiri - Exerciţii pentru ordonarea fonemelor în cuvântul rostit şi ordinea cuvintelor într-o sintagmă - Tehnici pentru a folosi noţiunile de: înainte, după, ieri, azi, acum, mâine, primul, al doilea, ultimul (în vorbire şi în scriere) - Tehnici de corelare a noţiunilor spaţiale cu cele temporale: stânga- precedesor; mare, după, dreapta, succesor, etc. (cu ajutorul imaginilor şi obiectelor) - Exerciţii de recunoaştere a schemei corporale, a părţilor componente, denumirea lor - Exerciţii pentru situarea corectă a obiectelor în spaţiu în raport cu propriul corp şi cu alte obiecte - Exerciţii pentru reprezentarea grafică a schemei corporale - Exerciţii de recunoaşterea schemei corporale a partenerului - Tehnici de recunoaştere a părţilor care lipsesc dintr-o imagine a unei persoane

k) Stabilizarea tipului de lateralitate *l) Viteza reacţiilor*	- Exerciţii de aşezare spaţială a obiectelor în raport cu schema corporală proprie - Tehnici de stabilire a relaţiilor corpului cu mediul ambiant (spaţializare) - Exerciţii specifice pentru a stabiliza lateralitatea - Probe ce evidenţiază viteza de reacţie şi viteza de execuţie a diferitelor activităţi manuale
6. Dezvoltarea abilităţilor perceptiv-motrice-vizual-auditive (formarea structurilor) - *Dezvoltarea acuităţii vizuale* - *Percepţia formelor şi culorilor* - *Percepţia imaginilor* - *Coordonarea ochi-mână* - *Discriminarea fond-formă* - *Discriminarea simbolurilor* - *Dezvoltarea memoriei vizuale* - *Dezvoltarea acuităţii vizuale* - *Diferenţierea sunetelor* - *Discriminarea verbală* - *Perceperea, codarea şi decodarea vorbirii* - *Dezvoltarea coordonării între sunet şi mişcare*	- Exerciţiile vizează dezvoltarea tuturor conduitelor perceptiv-motrice, vizual-auditive, până la perfecţionarea lor, în abilităţi ce vor folosi terapiei actului lexico-grafic. Procesul complex al formării structurilor motorii de tip perceptiv vizual, auditiv-motor, trece prin construirea percepţiilor respective şi perfecţionarea acestora. - Exerciţii pentru dezvoltarea percepţiei vizuale -Exerciţii pentru recunoaşterea obiectelor din mediul înconjurător - Exerciţii pentru recunoaşterea obiectelor dintr-un ansamblu - Tehnici pentru recunoaşterea culorilor, formelor geometrice, a mărimilor şi a poziţiilor cu ajutorul loturilor de culori, forme, mărimi, orientare şi poziţia obiectelor - Exerciţii pentru dezvoltarea percepţiei auditive, a auzului fonematic prin : recunoaşterea diferitelor zgomote produse de animale, obiecte, fenomene ale naturii, imitarea de zgomote, recunoaşterea direcţiei de unde vine sursa sonoră; diferenţierea sunetelor; lectura labială pentru dezvoltarea atenţiei vizuo-auditive, diferenţierea sunetelor în cuvinte cunoscute şi necunoscute.

- Dezvoltarea memoriei audio-vizuale	
7) Formarea şi dezvoltarea mecanismelor de structurare şi integrare fonologică **a) Câmpul lexico-grafic** **b) Formarea abilităţilor implicate în actul lexico-grafic**	- Exerciţii pentru identificarea formelor rostite (a grafemelor mari, mici) în mod izolat, în ordine alfabetică sau aleatorie - Exerciţii de analiză fonematică (grafo-perceptivă) -Exerciţii pentru perceperea duratei actului lexic (lungimea spaţială a actului grafic) prin compararea a două, trei sintagme rostite (scrise) cu lungimi diferite -Exerciţii pentru memorarea lexică (grafică) a 2-3 foneme (grafeme) pe care le rostim într-o anumită ordine - Exerciţii pentru discriminarea fonemelor de grafeme
8. Dezvoltarea motivaţiei pentru actul lexico-grafic	- Tehnici de dozare a efortului şi individualizarea paşilor efectuaţi în terapie pentru permanenta evaluare a progreselor - Tehnici de întărire pozitivă, permanentă a rezultatelor obţinute.
ETAPA ÎNSUŞIRII LITERELOR	
1. Recunoaşterea şi identificarea	- Exerciţii pentru familiarizarea cu "suprafaţa" plană şi cu linia - Exerciţii pentru folosirea unor spaţii grafice (plan grafic) cât mai variate (perete, tablă, masă, caiet, etc.) orizontal, vertical sau oblic. Planul vertical (tabla) indică unele avantaje în raport cu cel orizontal (foaia), deoarece se pot efectua gesturi mari, care înlătură crisparea degetelor pe toc (frecventă la deficienţii mintal) şi asigură o corectă execuţie a gesturilor - Exerciţii de orientarea sus-jos, dreapta-stânga pe pagină, explicarea noţiunii de rând - Tehnici pentru formarea unui « câmp vizual » (câmp lexic corepunzător câmpului grafic) - Exerciţii de analiză şi sinteză a elementelor grafice cunoscute
2. Reproducerea şi însuşirea literelor	Complexul terapeutic denumit ***„scrierea motorie" a literelor*** cuprinde tehnicile următoare: • Conturarea literelor cu degetul în nisip • Conturarea literelor cu degetul înmuiat în vopsea pe suprafaţa mesei sau a unei hârtii

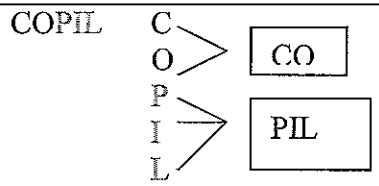
	• Conturarea literelor cu degetul în aer • Conturarea literelor după modelul pus sub sticlă • Mersul pe litere executate pe dimensiuni mari (metoda Arlette Bourcier) • Decuparea literelor pe dimensiuni din ce în ce mai mici • Colorarea literelor, respectând direcţia de execuţie a elementelor grafice componente • Realizarea literei din plastilină • Executarea literelor cu pensula, creta, karioka groasă • Analiza grafică verbalizată a elementelor componente ale literei (ex.: a este compusă din liniuţă, oval, bastonaş) • Reproducerea literei cu ochii închişi, deschişi, pentru a-şi reprezenta mintal forma literei. În prima faza copilul reproduce litera după model, apoi se trece la reproducere din minte. Pentru ***recunoaşterea literei*** se pot folosi următoarele metode: • Citirea literei şi găsirea ei printre altele, în cuvinte, silabe decupate, sublinierea ei cu o culoare • Recunoaşterea şi citirea literei, în cuvinte, prin indicarea poziţiei pe care o ocupă (iniţial, mijloc, final) • Folosirea jocurilor didactice informatizate ce includ metode de învăţare a literelor (ex. ALFABETUL) 1. ***Metoda Arlette Bourcier.*** Autoarea propune următoarele tehnici de exersare şi studiere a literelor : ▪ Asocierea literei cu un « cuvânt-cheie » sau scrierea literei cu o altă culoare (exemplu : i=♥) ▪ Decuparea literei şi lipirea ei pe foi albe ▪ Formarea literei din plastelină şi exerciţii de pipăire ▪ Urmărirea, cu degetul, a literei scrise pe tablă (în dimensiune mare), apoi în spaţiu, cu ochii închişi şi deschişi ▪ Urmărirea traseului literei pe podea (respectând sensul indicat şi verbalizând traseul) ▪ Citirea şi scrierea unei litere precedată sau urmată de o vocală, cu indicaţia sensului de citire (→). Exemplu : ai→ia ; pi→ip. ▪ Citire şi scriere de cuvinte simple cu litera respectivă.
3. Succesiunea literelor (fonemelor şi	Unii autori indică învăţarea literelor într-o anumită ordine, ţinânu-se seama de sunetele supuse confuziilor optice sau auditive.

grafemelor)	După Kocher ordinea învăţării este : a, e, i, o, u, f, b, j, l, m, r, d, n, v, k, g, t, p şi apoi restul literelor. După Voinescu recuperarea grafemelor trebuie făcută în ordinea: aou, amp, ei, vf, td, kg, nr, ci, zg, ă, î, j.
4. Identificarea specificului învăţării grafo-lexice a vocalelor	- Tehnici pentru exersarea lexiei şi grafiei vocalelor, precum şi înlăturarea confuziilor între acestea, după cum urmează: ▪ a= vocală nerotunjită deschisă, medială ▪ o, u = vocale rotunjite labiale ▪ e, i, a, = vocale nerotunjite, nelabiale - Exerciţii de citire izolată a vocalelor, însoţite de exerciţii de scriere a elementelor grafice corespunzătoare literelor - Exerciţii de asociere literă-sunet de către dislexic - Exerciţii de copiere după litera scrisă de mână, de tipar. - Exerciţii de dictare de vocale, în ordinea învăţată şi apoi în mod aleatoriu
5. Identificarea specificului învăţării grafo-lexice a consoanelor	- Exerciţii pentru exersarea consoanelor. Ordinea în care se realizează este: ▪ sonante ocluzive nazale: m, n; sonante lichide : l (laterala), r (vibranta), ▪ nesonantele constrictive (fricative) : f. v, s, z, ş, j, h; ocluzive : c, (ce, ci), g (ge, gi) ▪ litere a căror valoare fonetică variază foarte frecvent : c, g, s, x, p.
6. Identificarea şi operarea cu particularităţile literelor, în funcţie de specificul limbii române	- Litere care sunt redate în forme diferite : Litera "i" poate avea mai multe valori: *i* final scurt (pomi), *i* vocală (bine), *i* semivocală (noi), *i* simplă marcă a reprezentării consoanelor (saci, fagi, etc.) Litera "u" poate avea două valori: vocala "u" (bun), şi semivocala "u" (nou) Litera « c » poate reda valoarea « k » (casa) şi consoana prepalatală « c » (cer, cicoare) Litera « g » poate reda valoarea « g » (gara) şi consoana prepalatală « g » (ger, girafă) Litera "x" şi grupul "cs" redau acelaşi grup de foneme (axioma, îmbâcsit) Litera x poate reda grupul de foneme « cs » (box) sau grupul de foneme « gz » (examene).
7. Identificarea diferenţelor între foneme (grafeme) şi operarea corectă cu grupurile de consoane care se confundă (în terapia tulburărilor de	- Exerciţiile ce se impun, în cazul tulburărilor de confuzie între consoanele surde şi cele sonore, trebuie să se axeze pe identificarea şi învăţarea fonemului (grafemului) care se confundă. În cazul în care confuzia e reversibiă, se lucrează separat cu fiecare consoană. Consoana, astfel învăţată, se consolidează şi se automatizează cu antrenarea ei în silabe şi cuvinte, şi abia după aceea se fac exerciţii de diferenţiere de cealaltă, cu care se confundă.

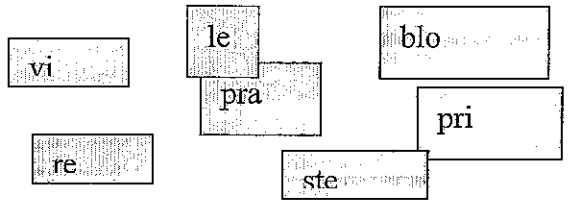
diferenţiere sonoră şi grafică)	
8. Perfecţinarea însuşirii grafo-fonetică a literei	- Exerciţii de scriere a literei pe caiet între liniile şi spaţiile marcate, cu respectarea regulilor de caligrafie - Exerciţii de citire a literelor pe rândul din caiet - Exerciţii de copiere a literelor de tipar mari, mici, apoi a literelor cursive - Procedeul scrierii vocalelor şi consoanelor în culori diferite - Exerciţii cu perechile de consoane surde şi sonore scrise pe coloane diferite, sau în culori diferite - Exerciţii de dictare a literelor care formează un anumit cuvânt - Tehnici de dictare liniară a literelor componente ale cuvântului; dictare în altă ordine sau dictarea selectivă - Exerciţii de completare a literelor din silabe şi cuvinte lacunare sau a silbelor din cuvinte lacunare (cu aceeaşi culoare sau cu culori diferite) - Tehnici care folosesc fixarea semnificaţiei literelor, adică învăţarea literelor bazată pe cuvinte cu semnificaţie mai ales concretă (Calvrezo) - Exerciţii de stabilire a relaţiei între semn, literă şi semnificaţia sa (de tipul « Găseşte-mi litera şi scrie tu »)
ETAPA ÎNVĂŢĂRII SILABELOR	
Reproducerea şi înţelegerea semnificaţiei silabei	➢ Exerciţii de compunere şi descompunere (prin analiza fonetico-grafică) a silabelor directe şi inverse. Ex : fa-fe-fi af-ef-if …. Se pot utiliza diverse suporturi materiale: alfabetarul magnetic, litere lipite pe plastic, litere din cartoane, etc. ➢ Exerciţii de dictare şi copiere (de pe tablă, din carte) a silabelor cu şi fără sens, a logatomilor ➢ Exerciţii cu serii de silabe ➢ **Metoda Francoise Estienne de învăţare a silabelor**. Autorul propune exerciţii cu material fără semnificaţie şi cu semnificaţie. Din prima grupă fac parte : a) exerciţii ce abordează reversibilitatea: li, il, la, al, lu, ul, ol, lo, ulo, luo, lao, ola, alu, lula, etc. b) abordarea fonemelor complexe, plecând de la un element comun : a, am, al, ain, ail, ia sau o, on, oi, oni, etc. Din cea de-a doua categorie fac parte : a) compararea similitudinilor, după criteriul diferenţei (prin adiţie, prin substituire, prin reversibilitate): rac, sac, mac, tac, fac, etc.

	b) recunoaşterea unei silabe într-un ansamblu de structuri asemănătoare (ex : *car* în cra, rac, arc) ➢ Tehnici pentru lexia şi grafia grupelor silabice structurate divers : Silabă directă = consoană + vocală : pa-po-pu-pi Silabă inversă= vocală + consoană : ac, al, am, ai, om, as Silabă închisă= consoană + vocală + consoană : bat, bot, fam, cap Silabă cu două consoane consecutive: pla, bla, fra, gni Silabă cu trei consoane consecutive: stro, stri ➢ Tehnici pentru lexia şi grafia diftongilor şi triftongilor : ai, au, ei, ai, iu, eau, iau, eai, iei, eoa, ioa, etc. ➢ Tehnici pentru exersarea în ordine crescândă, a dificultăţilor în citirea şi scrierea diftongilor şi triftongilor: au, ou, oi, ie, ei; diftongi monofonematici; ea, oa, eo, iu, io, după consoane; triftongi monofonematici: eoa, ioa, după consoane. ➢ Tehnici pentru lexia şi grafia grupurilor de consoane (pl, br, cr, st, etc.), în silabe (plop, brâu, cro, sta)
ETAPA ÎNSUŞIRII CUVÂNTULUI	
Obiective	**Tehnici terapeutice**
1. Recunoaşterea şi reproducerea, în scris şi citit a cuvântului : - analiza şi sinteza lexică şi grafică a cuvintelor - accentuarea corectă a cuvintelor, reglarea ritmului respirator, respectarea spaţiilor	-Tehnici pentru evidenţierea structurii fonetice a cuvântului prin analiza şi sinteza fonetice; -Tehnici pentru evidenţierea structurii grafice a cuvântului prin copiere şi dictare ; -Exerciţii de copiere şi dictare de cuvinte monosilabice, bisilabice, polisilabice şi cu dificultăţi crescânde ; - Exerciţii de citire cu voce tare a şirurilor de cuvinte şi accentuarea corectă a cuvintelor.
2. Despărţirea corectă în silabe (fonetic şi grafic) şi scrierea corectă a cuvintelor cu cazuri particulare de despărţire în silabe	-Tehnici de citire a cuvintelor prin metoda despărţirii în silabe – se citeşte fiecare silabă şi apoi cuvântul întreg ; - Tehnici pentru despărţirea cuvintelor bisilabice a căror silabe se termină cu aceeaşi vocală : *mere, pere, masa, casa, etc.* -Tehnici pentru despărţirea cuvintelor în silabe, în cazuri specifice -Tehnici pentru despărţirea cuvintelor în silabe, în cazurile când vocalele alăturate aparţin unor silabe diferite :

	Aur= a-ur *Laud= la-ud* -Tehnici pentru despărţirea cuvintelor în silabe, în cazurile când semivocalele « i » şi « u » se află între două vocale (i şi u trec în silaba următoare) *Teiul = te-iul* -Tehnici pentru despărţirea cuvintelor în silabe, în cazurile când consoana aflată între două vocale formează o silabă cu vocalele următoare : *Ta-ră : dra-gă* -Tehnici pentru despărţirea cuvintelor în silabe, în cazurile când două consoane alăturate, care se găsesc între două vocale, prima consoană aparţine de obicei, silabei dinainte, iar cealaltă silabei următoare : *Car-te, parte-te, as-ta, mier-la.* Excepţie. Când prima consoană este oclusivă sau constrictivă (b, p, c, d, f, g, t, v, iar a doua este r, l) ambele consoane fac parte din silaba următoare : ta-blă, ti-gru, i-cre, ca-te-dră, a-flu-enţi, a-ple-cat, lo-tru. -Tehnici pentru despărţirea în silabe a vocalelor în hiat : • Exerciţii de citire şi scriere corectă a cuvintelor cu vocale în hiat, ca şi când ar forma un diftong (exemplu : adezi-une, ide-al, igi-enă) • Exerciţii de citire şi scriere corectă a cuvintelor în care hiatul e format din aceleaşi vocale, pentru a se înlătura greşeala de a le contopi într-o singură vocală : i-i : fiinţă, ştiinţă ; o-o : zoologie, cooperativă. -Exerciţii de copiere a cuvintelor despărţite în litere sau silabe pentru a se memora, analiza corect elementele componente
3. Citirea corectă şi ritmată	-Tehnici pentru reglarea ritmului respirator, prin citirea în sigtagme din ce în ce mai lungi pe măsura consolidării citirii, dezvoltării capacităţii pulmonare şi realizarea unui expir cât mai profund ; -Exerciţii de citire a cuvintelor cu accentul pe prima vocală ;
4. Scrierea corectă de cuvinte în cazurile în care analiza este dificilă	-Exerciţii de copiere, pe verticală, a literelor sau silabelor unui cuvânt (metoda Natalia Gheorghiţă) recomandată în cazurile grave când disgrafia este datorată şi unor tulburări de coordonare a globilor oculari, pentru a asigura atât analiza elementelor componente, cât şi diferenţierea eficientă a elementelor cuvântului. Exemplu :

Copiere de cuvinte peste modelul scris.
-Exerciţii de copiere de cuvinte, scrise cu litere de tipar sau de mână, pe model
-Completarea cuvintelor lacunare cu literele sau silabele lipsă
-Exerciţii de dictare de cuvinte izolate sau incluse în text simplu care conţin grafeme ce provoacă confuzii de natură vizuală: cană – casă – cadă
-Exerciţii de dictare de cuvinte care încep cu aceeaşi silabă, plecând de la cuvionte monosilabice: car-carte-cartelă;
-Formare de cuvinte din silabe decupate, cu structuri grafice din ce în ce mai complexe:

I se spune elevului : Găseşte silabele care formează cuvântul « privire » ! Uneşte două silabe ca să obţii un cuvânt cu sens !
- Tehnici de diferenţiere fonetică şi grafică între consoanele perechi (s-ş ; c-g ; f-v ; t-d ; s-z ; p-b) şi grafemele asemănătoare optic (m-n, l-i, a-o), prin tehnici ca :

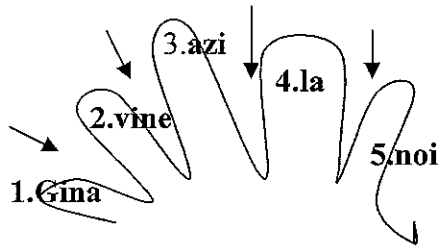
- sublinierea cu culori diferite
- scrierea pe două coloane, a cuvintelor ce le conţin ;
- găsirea într-un text, a cuvintelor care le conţin, pe coloane diferite ;
- dictări de silabe şi cuvinte, pe coloane diferite
- formare de cuvinte cu sunetele pereche date
- utilizarea cuvintelor paronime

Ex : Foi Voi

	Facă Vacă Fată Vată Fin Vin Far Var Filă Vilă
5. Scrierea şi citirea diftongilor şi triftongilor vocalici şi consonantici : oa, uă, ea, ia,	a)Tehnici de exersare a lexiei şi grafiei diftongilor coborâtori, când locul întâi îl ocupă vocala : • ai-mai iu-viu • au-stau oi-boi • ăi-căi ou-bou • ău-cău ui-cui • ei-tei uu-continuu • eu-leu • ii-vii b)Tehnici de exersare a lexiei şi grafiei diftongului *ea* , acolo unde acesta alternează, în flexiune sau derivaţie, cu vocala e : deal-deluşor leac-lecui cheamă-chemi gheaţă-gheţuri veghează-veghez urechea-urechi ameţeală-ameţeli bucureştean-bucureşteni c) Tehnici de exersare a lexiei şi grafiei diftongilor, acolo unde există forme alternative : piatră-pietre viaţă-vieţui întemeiază-întemeiez sfătuiască-sfătuiesc d) Tehnici de exersare a lexiei şi grafiei diftongilor urcători, cînd locul întâi îl ocupă semivocala ea-deal eo-deodată ia-iarbă

	io-voios iu-iubire oa-toate ua-steaua uă-nouă e) Tehnici de exersare a lexiei şi grafiei diftongului oa, acolo unde diftongul alterenează cu o : oameni-om coadă-codaş f)Tehnici de exersare a lexiei şi grafiei diftongului ie (mai ales după consoane labiale), care în multe cazuri, este redus la vocala « e » : fier-vierme miere-obiectiv pierde-subiect g)Tehnici de exersare a lexiei şi grafiei triftongilor : - Eau : beau, mergeau - Ioa : mioara- lacrămioară - Iai-tăiai
6. Scrierea şi citirea cuvintelor cu dificultăţi specifice limbii române	a)Tehnici pentru lexia literei « x », care se face prin : 1) « cs », în cuvintele ax, box, chix, excavă, excelent, exclamare, exclus, exigent, expediţie, exprimare, extemporal, exterior, export, lux, ortodox, text, etc. 2) « gs » în cuvintele : eaxmen, exemplu, exerciţiu, exact, examinator, executor, exersare. Despărţirea în silabe : examen=e-xa-men b) Tehnici pentru lexia şi grafia unor litere care redau foneme diferite: -Litera "I"este redată ca: • Vocala "I"- bine • Semivocala- doi, iarnă, noi, lupi, buni, pomi -Litera « u » redă : • Vocala « u » : bun • Semivocala : nou, două Litera « c» redă : • consoana « k» : kola • consoana prepalatală : cer, cicoare

	Litera « g» redă : • consoana « g» : gară • consoana prepalatală : ger, girafă c) Tehnici pentru scrierea şi lexia cuvintelor cu doi sau şi trei « i ». Cuvântul se însoţeşte de « câţiva » şi « toţi » : câţiva copii, muncitori, oameni /toţi copiii, oamenii, muncitorii. Se alcătuiesc sintagme. d) Tehnici pentru lexia şi grafia consoanelor cu dublă consoană : « nn » şi « cc » (a înnopta, a înnegri, a se înnora, a înnoda, a înnoi, a înnoda) ; (a accelera, accent) e) Tehnici pentru lexia şi grafia cuvintelor scrise cu « m » înainte de « b » şi « p » : ambiţie, bumbac, combinat, dumbravă, hambar, îmbrăcat, câmpie, compunere, important, împărat, timpuri.
7. Perfecţionarea scrierii şi citirii cuvintelor	
ETAPA ÎNSUŢIRII PROPOZIŢIILOR	
1. Recunoaşterea şi reproducerea propoziţiilor	- Tehnici pentru copierea de propoziţii cu dificultăţi progresive (de la cele simple – S+P la cele complexe S+P+C+A) - Exerciţii de dictare de propoziţii însoţite de analiza şi sinteza cuvintelor şi silabelor componente - Exerciţii de alcătuire de propoziţii cu un anumit cuvânt. Se analizează fonetic şi grafic; Copilul râde. Co-pi-lul râ-de. C-o-p-i-l-u-l r-â-d-e. - Exerciţii de copiere după texte scrise cu litere de tipar (mână) - Tehnici pentru respectarea semnelor de punctuaţie şi reglarea respiraţiei în acest sens. - Tehnici pentru respectarea pauzelor între cuvinte şi a pronunţiei fiecărui cuvânt într-o unitate de pronunţie, la citire. - Exerciţii de copiere şi dictare, însoţite de numărarea cuvintelor sau scrierea lor în culori diferite Se dă propoziţia: *Gina vine azi la noi.* Fiecare deget al mâinii reprezintă un cuvânt, iar spaţiile dintre degete reprezintă spaţiile libere dintre cuvinte. I se spune: avem 5 cuvinte şi 4 spaţii libere! Fii atent ca atunci când scrii să ai şi tu 5 cuvinte şi 4 spaţii libere!

	
2.Consolidarea propoziţiilor	a) Tehnici pentru lexia şi grafia *expresivă* a propoziţiilor prin : • Exerciţii de lexie şi grafie pe sintagme/unităţi de idei a unui text. Se marchează, pe text cu linii verticale, fiecare sintagmă. • Exerciţii de lexie şi grafie ritmică (citirea şi scrierea de poezii şi ghicitori) • Exerciţii de lexie şi grafie a unor texte cu marcarea clară a pauzelor şi marcarea clară a pauzelor şi eliminarea pauzelor dintre cuvinte • Exerciţii de lexie concomitent cu banda de magnetofon. Copilul citeşte propoziţia, iar apoi se dă drumul la bandă cu citirea corectă. b) Tehnicile pentru lexia şi grafia *receptivă* a propoziţiilor. Se bazează pe legătura dintre imagine-propoziţie scrisă şi propoziţie citită. Se folosesc procedee ca : • Formare de propoziţii pornind de la imagini complexe. • Alegerea răspunsului potrivit din două răspunsuri scrise • Citirea şi scrierea de povestiri scurte, fabule, anecdote, ghicitori • Exerciţii de reconstituire de propoziţii din cuvinte izolate. Ex.: i se dau cuvintele *„aleargă, curtea, în, Copiii, şcolii”* pe care el trebuie să le combine în aşa fel încât să obţină propoziţii cu sens. La început i se poate spune cine este subiectul în propoziţie. • Completarea propoziţiilor lacunare: *Completează cu aceste cuvinte: maşină peşte pară stele* *Noaptea, vedem uneori .....* *Am pescuit un..... din râu.*

	• Alcătuire de propoziţii cu cuvinte paronime, cu partea finală constantă, cu structuri reversibile, cu dificultăţi progresive, cu dificultăţi variabile. • Alcătuire de propoziţii cu verbul la timpul trecut, la persoana I,II,III sg şi pl. • Exerciţii de lexie înregistrate pe reportofon. În felul acesta copilul se aude cum citeşte (mulţi copii cu tulburări de citit neconştientizând problema).
ETAPA TEXTELOR	
1. Scrierea unor texte scurte	- Exerciţii de completare de texte scurte, cu analiză grafico-fonetică a propoziţiilor - Exerciţii de dictare de texte scurte, respectând regulile de ortografie - Exerciţii de formare a unor texte scurte pornind de la cuvintele date. Ex: alcătuieşte o povestire folosind următoarele cuvinte: zăpadă, dulceaţă, iarnă, vacanţă, et
2. Citirea unor texte scurte	- Tehnici de citire a textelor cu o bună coordonare a respiraţiei, cu accent pe cuvinte, ca sintagme separate - Exerciţii de citire cu accentul pe prima vocală a fiecărui cuvânt
3. Perfecţionarea scris-cititului	o Procedee de citire a imaginilor izolate în suită o Citit-scrisul colectiv o Citirea simultană şi scrisul sub control o Citirea şi scrierea în pereche, în ştafetă o Exerciţii de citire şi scriere pe roluri. o Citirea şi scrierea pe sintagme o Copiere, dictare şi compunere